

TŘINÁCTÝ ROČNÍK CENY VÁCLAVA KÖNIGSMARKA

LIBOR VODIČKA

Letošní ročník soutěže o nejlepší student-ské práce z oboru divadelních studií Cena Václava Königsmarka (CVK) připomněl již čtvrtstoletí existence ocenění, které je u nás fakticky jedinou příležitostí ke společnému zodpovídání otázek, jaká témata zajímají nejmladší generaci divadelních vědců, jak o nich přemýšlejí a s jakou kvalitou vzdělání odchází absolventi našich univerzit do praxe. Po dvaceti pěti letech můžeme také bezpochyby hovořit o dobré tradici, kterou tato soutěž má, což nově podpořil fakt, že Výbor pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a petice Senátu Parlamentu ČR přijal nad aktuálním ročníkem soutěže čestnou záštitu.

Teatrologická společnost z. s. vyhlásila na podzim loňského roku soutěž ve třech kategoriích (bakalářské práce, magisterské diplomové práce a disertační práce) a poté oslovila zástupce teatrologických pracovišť z České republiky k účasti v odborné porotě. Ta se scházela od začátku roku 2025 ve složení (abecedně, bez titulů) Pavla Bergmannová (Ústav bohemistiky a knihovnictví – oddělení kulturní dramaturgie, Filozoficko-přírodovědecká fakulta Slezské univerzity v Opavě), Martin Bernátek (Katedra divadelních a filmových studií Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci), Pavel Janoušek (Ústav pro českou literaturu AV ČR – Katedra teorie a kritiky DAMU Praha), Petra Ježková (Kabinet pro studium českého divadla IDU), Iva Mikulová (Katedra divadelních studií Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně), Alena Sarkissian (Katedra divadelní vědy Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze), Naďa Satková (Kabinet

pro výzkum divadla a dramatu JAMU Brno) a Libor Vodička (Divadelní oddělení Národního muzea). Organizace soutěže a koordinace práce se ujal předseda Teatrologické společnosti Libor Vodička, porota na svém prvním jednání zvolila za předsedkyni Petru Ježkovou.

Soutěž tentokrát obeslalo celkem třicet uchazečů a obecně lze konstatovat, že se vesměs jednalo o kvalitní texty, v nichž většina autorů potvrdila nadprůměrnou myšlenkovou a metodickou úroveň, a tedy i vysoký standard jejich pedagogického vedení. Zaměření jednotlivých prací, jejich metodologie i šíře zpracovaných témat zrcadlí velmi dobrý aktuální stav české teatrologie, čemuž napomáhá nejen to, že jednotlivé instituce spolupracují, ale zároveň si v dobrém slova smyslu i konkurují. V tomto ročníku se také ukázalo, jak kvalitě textů napomáhá interdisciplinarita, ocenění totiž získaly též práce z jiných než teatrologických oborů, což lze připsat skutečnosti, že divadelní věda zasahuje zcela přirozeně i mimo tradiční pole svého působení.

Než přikročíme k jednotlivým oceněným textům, zmíníme se ještě o metodě hodnocení. Z kapacitních důvodů nebylo možné zajistit, aby každý člen poroty přečetl a ohodnotil každou přihlášenou práci. Postupovali jsme proto již tradičně tak, že jsme nejprve vytvořili několik týmů a soutěžní texty rozdělili mezi ně. Postupným čtením a průběžným vyhodnocováním pak některé práce postoupily do užšího výběru (přičemž členové poroty nehlasovali pro ty texty, které byly obhájeny na jejich domovském pracovišti).

V kategorii bakalářských prací byla prvním místem oceněna Klára Kačurová za práci *Performancie Slávy Daubnerovej* (Katedra divadelní vědy FF UK, vedoucí práce Martin Pšenička). Z vyjádření členů poroty vyplývá, že se jedná o důsledné a poctivé zachycení a vyložení smyslu tvorby současné slovenské režisérky, herečky a performerky. Autorka tvůrčím způsobem vyšla z teatrologické metodologie (analyticko-interpretací část práce) i aplikace feministických teorií. Práce je velmi podnětná, čtivá a rozhodně by stálo za to téma rozšířit na monografii, anebo přinejmenším část publikovat jako studii.

V kategorii magisterských diplomových prací byla prvním místem oceněna studie Tomáše Blatného *Divadelně-utopický experiment vévody Jiřího II. Sasko-Meiningenského* (Katedra divadelní vědy FF UK, vedoucí práce Alena Sarkissian). Čtivě napsaný text pojednává o dosud málo známém a fakticky netematizovaném aspektu činnosti a významu vévody z Meiningenu. Koncept utopie, kontextově uchopený prostřednictvím jiných obdobných, nejen estetických konceptů realizovaných v téže době v Evropě, dává nový smysl i uměleckým snahám Meiningenských. Autor důsledně vychází z heuristiky, práce prozrazuje jeho vynikající schopnost zacházet s prameny a domýšlet jevy v kontextech, dosavadní pozitivistické znalosti historiografie posouvá dál a prohlubuje až k dějinám každodennosti. I tento text by tedy bylo záslužné publikovat, a jelikož notně překračuje náš národní a jazykový horizont, stálo by za to přeložit jej též do anglického jazyka.

Kategorii disertačních prací ovládla Petra Janák Zachatá příspěvkem nazvaným *Text psaný z jeviště: Tvorba českých dramatiků nastupující generace* (Katedra teorie a kritiky DAMU, školitel Jan Vedral). Analyticko-interpretací sonda do současné české dramatiky stojí na pomezí literární a divadelní vědy. Autorka nejprve velmi podrobně a do hloubky popsala fenomén proměny dramatického

textu, jenž souvisí s proměnou postavení dramatického básníka v současném (činoherním) divadle, poté se zevrubně zabývá jednotlivými autory nastupující generace a jejich dílem. Práce komplexní a velmi čtivá výrazně posouvá naše poznání nejaktuálnějších tendencí v českém dramatu a činohře, proto se připravuje její vydání v rámci Nakladatelství AMU.

Druhé místo v jednotlivých kategoriích porota přisoudila na bakalářské úrovni práci nazvané *Festival umění v Širázu (1967–1977) perspektivou historické paměti* autorky Veroniky Mackové (Katedra Blízkého východu FF UK, vedoucí práce Jakub Koláček). Téma vycházející z poměrně vzdáleného oboru komplexně postihuje fenomén divadelního festivalu v kontextu kulturním, politickém i teatrologickém a nabízí čtenáři nejen zajímavé interpretace v příslušných souvislostech, ale také v mnohém aktuální poznatky a zobecňující závěry. Obratně napsaná interdisciplinární práce je také příslibem dalšího pokračování a ukazuje inspirativní možnosti propojování oborů a metodologií.

Kategorie magisterských prací se letos ukázala jako nejsilnější co do kvality i počtu, a porota se proto rozhodla druhé místo udělit hned dvěma vynikajícím absolventům: Martin Modrý uspěl na tomto místě s diplomovou prací *Konec: jak ukázat divákovi, že může tleskat* (Ateliér divadelní režie a dramaturgie/Činoherní režie JAMU, vedoucí práce Jan Šotkovský). Originální, důsledně zpracované téma, v němž autor vhodně propojuje režijní praxi s teoretickými poznatky sémiotických analýz několika typů či variant konce inscenace – tzv. děkovačky. Závěry jsou dobře podložené a srozumitelně vyjádřené. Hned dvě diplomové práce s „havlowským“ tématem předložila japonská bohemistka Minami Toyoshima: *Alternativní jazyk ve hrách Václava Havla – rytmus ve hrách Ztížená možnost soustředění a Largo desolato* (Ústav bohemistiky pro cizince a komunikace neslyšících FF UK, vedoucí

práce Barbara Topolová) a *Motivy psaní a podepisování v hrách Václava Havla* (Katedra divadelní vědy FF UK, vedoucí práce Martin Pšenička). Analýzy her prozrazují autorčiny vynikající znalosti a schopnosti interpretovat dramatický text, ale rovněž tak originální přístup, v němž aplikovala matematické modely a exaktní predikátovou logiku. Autorka prokázala, že o hrách Václava Havla ještě zdaleka nebylo vyřešeno vše.

A konečně v kategorii disertačních prací byla druhým místem oceněna práce Terezy Osmančíkové *Divadelní režisér Jan Škoda v Moravské Ostravě: 1930–1937, 1940–1942* (Katedra divadelních a filmových studií FF UP v Olomouci, školitel Jiří Štefanides), kterou charakterizuje pečlivá a důsledná heuristika, schopnost citlivým způsobem analyzovat a interpretovat režisérovo dílo v dobovém kontextu a rozpoznat jeho nadčasové kvality. Také tuto práci porota doporučila k publikování.

O třetí místo v pořadí se v bakalářské kategorii podělily práce Viktora Hájka *Síla objektů: analýza představení s ne-lidskými aktéry optikou filosofie spekulativního realismu* (Katedra divadelních a filmových studií FF UP v Olomouci, vedoucí práce Lukáš Kubina) a Petry Špejtkové *Ženské sokolské tělo* (Katedra divadelní vědy FF UK, vedoucí práce Alena Sarkissian). U obou ambiciózních textů porota ocenila nebývalou schopnost autorů vykročit za horizont „pouhé“ teatrologie do oblastí interdisciplinarity a uplatnit postupy či znalosti chytrým a originálním způsobem. Zatímco Viktor Hájek aplikuje filozofický koncept spekulativního realismu na performativní události, tj. na živý umělecký tvar, Petra Špejtková přistoupila k historické performativitě sokolského hnutí z pozice feministické teorie a interpretace konceptu „dvojího těla“, jež vychází z medievalistických studií, čímž upozornila na dosud spíše opomíjené souvislosti cvičení a organizace sokolských sletů.

V kategorii magisterských prací byla třetím místem oceněna diplomová práce Pavlína Drnkové *Kopřezence lidských a ne-lidských entit v performativní praxi* (Katedra divadelních a filmových studií FF UP v Olomouci, vedoucí práce Eliška Kubartová). Vyspělý a precizní příspěvek rozvíjející koncept tělesnosti Eriky Fischer-Lichte citlivě a srozumitelně ukazuje a vyhodnocuje spolupůsobení živého těla a neživého objektu v rámci divadelní události. Autorka definuje principy objektového divadla v pohybových inscenacích, které tematizují současnou klimatickou a environmentální krizi, válečné konflikty a obecně posthumanistické smýšlení. Do současného českého teatrologického diskurzu tak vnáší nové podněty, které získala při svých zahraničních studijních pobytech.

Výsledky soutěže byly vyhlášeny 15. května 2025 na konferenci Perspektivy teatrologie 5 v Olomouci. Z organizačních důvodů zde nebylo možné představit všechny oceněné práce a jejich autory, proto jsme se rozhodli v rámci akcí Teatrologické společnosti uspořádat setkání, na něž jsme všechny laureáty a laureátky CVK pozvali. Přestože se většina pozvaných omluvila, i tak jsme v pátek 19. září 2025 uspořádali komorní symposium v klubovně Městské knihovny v Praze, na němž vystoupili Klára Kačurová, Tomáš Blatný a Martin Modrý. Živé diskuze prokázaly myšlenkovou kvalitu a inspirativní metodologii všech tří prezentovaných prací, jež byly účastníky setkání přijaty s velkou pozorností a uznáním. Ukázalo se, že podobná setkání jsou potřebná a vítaná, proto věříme, že toto „nulté“ symposium CVK bude základem nové tradice.

Mgr. Libor Vodička, Ph.D.

Národní muzeum

Divadelní oddělení

libor.vodicka@nm.cz

 <https://orcid.org/0000-0003-4640-6906>